

גזרת המרובעים

תרגיל 1 צמ' 373

השורש	הבניין	השורש	הבניין
תדל"ק	פיעל	תדר"כ	פיעל
גלג"ל	פיעל	אפי"נ	פועל
משק"פ	פועל	תפק"ד	פיעל
אור"ר	התפעל	תכני"נ	פיעל
אבט"ח	פועל	אכז"ב	התפעל
מחשי"ב	פיעל	חשמ"ל	פיעל
ארג"נ	התפעל	אלת"ר	פועל
		כדר"ר	פיעל

תרגיל 2 - צמ' 374

פעלל	פלפל או פעפע	פעלת	פעלן	אפעל	מפעל	תפעל	שפעל	ממקור לועזי	ארבעה עיצורים שונים	משם יחידאי בעברית
סרטט	בלבל	תכנת	עצבן	אבחן	מספר	תדרך	שכתב	דקלם	תרגם	חשמל
צחקק	גמגם	עברת	סקרן	אכזב	מלכד	תפקד	שחזר	ארגן	ערבל	כפתר
שקלל	גלגל	חברת	חשבן	אבטח	מסגר	תחזק	שלהב	טלפן	פרנס	דרבן
אשרר	טפטף		אפין		משכן	תמחר	שחבר	טרפד		
כדרר	צפצף		חמצן		מחזר	תדלק	שעבד	בלגן		
ערבב							שכלל	קטלג		

ת
א
מ
ת

המוספיות בטורים 3 - 7 יוצרות את הצירוף "תן אמת" העוזר בזכירה של מבנה השורש.

תרגיל 3 - צמ' 375

השורש	הבניין	השורש	הבניין
זנ"ב	התפעל	שעב"ד	פיעל
סקר"נ	פיעל	סנו"ר	התפעל
דלד"ל	התפעל	טני"פ	התפעל
שלש"ל	התפעל	צמר"ר	התפעל
זעז"ע	התפעל	שרב"ב	התפעל
סחר"ר	התפעל	תלת"ל	פועל
טשטי"ש	התפעל	דלד"ל	פיעל
		דרב"נ	פיעל

תראיף 4 - צמ' 375

1. בשורש, בבניין, בזמן ובגוף
גב"ר הופעל עתיד נסתרת
תגב"ר פועל עבר נסתר
2. בזמן בלבד
תדל"ק פועל עתיד נסתר
דל"ק הופעל עתיד נסתרת
3. בשורש, בבניין, בזמן ובגוף
זכ"ר הופעל עתיד מדבר
אזכ"ר פועל עבר נסתר
4. בשורש, בבניין, בזמן ובגוף
תגב"ר פועל עבר נסתרים
גב"ר קל עתיד נוכחים
5. בשורש, בבניין, בזמן ובגוף
דר"כ הופעל עתיד נוכח
תדר"כ פועל עבר נסתר
6. א. 1. תקצ"ב פועל 2. קצ"ב קל
ב. 1. פק"ד קל 2. תפק"ד פועל
ג. 1. תקש"ר פועל 2. קש"ר קל

תראיף 5 - צמ' 376

1. ג. אַחְסְנָה א-ח-ס-נ פועל
ד. מְמַחֵשְׁבִים מ-ח-ש-ב פועל
3. א. עתיד ב. (א) מְפַקְדֵת פ-ק-ד הופעל
4. א. בזמן ובגוף
ס-ק-ר קל עבר מדברים
ס-ק-ר-נ התפעל עבר מדברים
ב. נְסַתְקֶרן
5. ב. בעלי שורשים שונים ובניינים שונים.
פ-ק-ד התפעל בינוני נסתרת
ת-פ-ק-ד פועל בינוני נסתרת
6. א. שני הפעלים זהים בזמן ובגוף.
ת-כ-נ נפעל עתיד נסתרת
ת-כ-נ-נ פועל עתיד מדברים
7. א. בגוף
ס-ב-כ התפעל עבר נסתרת
ת-ס-ב-כ פועל בינוני נסתרת
ב. תְּסַתְבֵּן
8. א. בשני הפעלים ה"מ" מציינת זמן בינוני.
ד-ג-מ-נ פועל בינוני נסתר
ד-ג-מ הפעיל בינוני נסתר
9. ב. בשני הפעלים העיצור "ת" שורשי.
ג-ב-ר התפעל מדברים עבר
ת-ג-ב-ר פועל מדברים עבר
10. מ-ר-כ-ז פועל
ר-כ-ז פועל
11. א. ת-ז-מ-נ פועל
ב. ז-מ-נ פועל ת-ד-ר-כ פועל
12. א. ח-ק-ר קל (שייך לגרוניים, אך קל לזיהוי על ידי העברת
הפועל לזמן עבר)
ב. תחק"ר פועל

תרגיל 6 (צ' 378)

1. לְפִטְט	4. לְבִזָּז	7. אֲדַקֵּלֶם	10. מְפִטְטִים	13. תִּכְחִישׁ
2. תִּטְלֶפֶן	5. מְכַדָּר	8. מְפִשֵּׁשׁ	11. תְּבַלְבֵּלוּ	14. מְכַרְבְּלִים
3. מְכַרְסֵם	6. מְבַצְצָת	9. הִתְעַרְפְּלוּ	12. מְפַלְפֵל	

פְּעִילוֹת לַתִּלְקִיט - צ' 378

1. התגלגלו – גלג"ל התפעל, התבלבלו – בלב"ל התפעל, התערבבו – ערב"ב התפעל, מקשקש – קשק"ש פיעל, מתגלגל – גלג"ל התפעל, מדגדג – דגד"ג פיעל
2. שלושה צבעים חמישה כלי מטבח
3. אֲתֶכֶם
4. בשיר הראשון – זמן עבר. מציין פעולה שקרתה בעבר והסתיימה.
בשיר השני - בינוני (הווה) – מציין פעולה מתמשכת, שקורית כל הזמן. מטרת השימוש בזמן זה היא לציין פעולות שמתרחשות כל הזמן ועדיין לא הגעה לידי סיום.

פְּעִילוֹת 1 - נְחֻוּהַ לַאִישָׁה - צ' 379

1. תשובה אפשרית: המשמעות העיקרית של הפעלים היא משמעות פעילה. הפעלים מציינים את כל הפעולות שעושה האישה ומדגישים את כמות הפעולות, שאותן היא מבצעת בלילה, בסוף היום, וזאת לאחר שהבעל כבר הלך לישון. קריאת הפעלים מעניקה לקורא תחושה כאילו הוא נמצא ליד האישה, מלווה אותה בכל פעולותיה, ובסוף הקריאה חש הערכה רבה אליה כפי שהכותב מרגיש.
2. א. מתרחצת, מתמרחת, מתבשמת, מצחצחת.
בניגוד לכל הפעלים שבשיר שבהם האישה עושה למען ביתה, בפעלים אלו היא דואגת לעצמה ומטפחת את עצמה לפני השינה. דבר זה מעיד על כך שהאישה מוצאת זמן לכול, כפי שנכתב בשיר.
ב. מצחצחת – שאר הפעלים בבניין התפעל בגזרת השלמים, רק פועל זה הוא בבניין פיעל בגזרת המרובעים.
3. הצירוף הכבול: ברכת "ברוך שלא עשני אישה", שנאמרת בברכות השחר, היא אחת הברכות הבעייתיות ביותר בסידור, שהרי היא משקפת לכאורה את תפיסת האישה כנחותה מן הגבר.
במקאמה שובר הכותב את הצירוף הכבול וכותב "כל בוקר אני מודה לאלוהים: ברוך שעשה אותך אישה!". אמירה זו יוצאת כנגד אותה ברכה מסורתית. באמירתו זו הוא מהלל ומשבח את האישה ומציג דווקא את הגבר כנחות ממנה, כמי שאינו מסוגל לבצע את כל אותן פעולות שהיא מסוגלת לבצע. זהו שיר הלל לאישה ולכל המטלות שעליה לבצע כשהבעל כבר "מת מעייפות" כדברי הכותב.

פצילות 2 - וידוי על איכות הסביבה - צ"א 380

חלק א

1. הכאה על חטא על כל הפשעים שבוצעו נגד הסביבה.
2. המסר של הכותבים הוא שעלינו לדאוג ולשמור על הסביבה ולא לפגוע בה לטובתנו ולטובת הדורות הבאים.

3.

א.	התבחינים	הטקסט - איכות הסביבה	התפילה
הדומה	המילים המופיעות בטקסט: 1. שם הטקסט 2. סוג המילים	1. שם הטקסט - וידוי איכות הסביבה 2. פעלים	1. שם התפילה - וידוי קטן 2. פעלים
	סדר הצגת המילים	לפי סדר הא"ב	לפי סדר הא"ב

השונה	התבחינים	הטקסט - איכות הסביבה	התפילה
מטרת הוידוי	אורך המשפטים סוג העברות	הכאה על חטא נגד הסביבה	בקשת רחמים מהקב"ה
	אורך המשפטים סוג העברות	פעלים ופירוטם - משפטים שלמים עברות נגד הסביבה	פעלים בלבד - אין משפטים אין פירוט של העברות
	מי ביצע את העברות	תושבי העולם כולו	האדם המאמין המתפלל אל בוראו (אל אלוהים)

ב. התפילה "וידוי קטן" היא הטקסט הקדום יותר.

העשרה:

האדם הדתי מתפלל אל בוראו שלוש פעמים ביום: תפילת שחרית, מנחה וערבית. תפילות אלו כוללות את תפילת שמונה עשרה - התפילה העיקרית בסדר התפילה. תפילה זו קרויה כך משום שבמקור היו בה שמונה עשרה ברכות. "תחנון" הוא אוסף קטעי תפילה הנאמר לאחר תפילת שמונה עשרה של תפילות שחרית ומנחה ברוב ימות השנה. ה"וידוי הקטן" הוא קטע התפילה הראשון ב"תחנון".

חלק ב

4. א. גוף מדברים. הכותבים רוצים להדגיש את המסר שכל אחד ואחד מאתנו, הציבור כולו, אחראי למחדלים המוזכרים בטקסט, ואין אפשרות להעביר את האחריות לגורם אחר.
- ב. הפועל: אבדו, גוף: נסתרים בעבר. הפועל מתייחס לפרחי הבר שאבדו.

5. א. בניין קל :

אָפּפֿנו, גַּזלנו, יָצַרְנו, כָּרַתְנו, עָקַרְנו, פָּצַעְנו, קָטַלְנו, אָבְדוּ, רָמַסְנו, שָׂרַפְנו
בניין פיעל :

ב. הבניינים קל ופיעל מציינים בעיקר עשייה. הכותבים רצו להדגיש את הפעולות שנעשו.
בְּזַבְּנו, קִבַּלְנו, דָּלַדְלְנו, וּתְרַנְנו, לְכַלְכְּנו, מִשְׁכַּנְנו, נָצַלְנו, מְחַזְרְנו, סָכְנו

הרחבה : ריבוי פעלים - שימוש פרגמטי

ריבוי הפעלים מאדיר, מגדיל, מגביר ומעצים את הפעולות שגרמו לנוק הסביבתי, וכך הכותבים מנסים לזעזע את הציבור ואולי בדרך זו להעלות את המודעות הציבורית לנושא.

6.

שם הפועל	שם הפועל	שם הפעולה
כָּרַתְנו	לְכַרֵּת	כְּרִיתָה
לְכַלְכְּנו	לְלַכְלַךְ	לְכַלּוֹךְ
אָזְנו	לְאָזֵן	אָזֵן
נָדַדְנו	לְנַדֵּד	נְדִידָה
שָׂרַפְנו	לְשַׂרֵּף	שָׂרְפָה
סָכְנו	לְסַכֵּן	סָכּוֹן
יָצַרְנו	לְיַצֵּר	יְצִירָה
יָצַרְנו	לְיַצֵּר	יָצוֹר